

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2018-01-25 i mål nr F 6339-17,
se bilaga A

PARTER

Klagande

1. G A

2. B E

3. I E

4. A-L L

5. L L

6. P L

7. G P

Motparter

1. Bullerforsens Kraft Aktiebolag, 556036-4514
115 77 Stockholm

2. Fortum Sverige AB, 556006-8230
115 77 Stockholm

Ombud: P S

3. A-K A

4. L B C A

5. M A

6. O H A

7. S B

8. N H B

9. M A P E

10. E M L H

11. T J H

12. M J

13. O J

14. T K

15. E M L

16. E L

17. J R N

18. Hans Nord
Borgsheden 303
785 43 Mockfjärd

19. Lasse Oksanen
Lillstup 3001
785 43 Mockfjärd

20. Päivi Oksanen
Lillstup 3001
785 43 Mockfjärd

21. Börje Olof Olsson
Sälje 214
785 44 Dala-Floda

22. Karin Olsson
Sälje 214
785 44 Dala-Floda

23. Sören Olsson
Allfarvägen 85 B
784 42 Borlänge

24. Ingrid Birgitta Pers
Björntängsvägen 20
785 43 Mockfjärd

25. Kari Mikael Heikkinen
Borgsheden 301
785 43 Mockfjärd

26. Erik Tomas Persson
Tallåsvägen 5
691 32 Karlskoga

27. Prästlönetillgångar i Västerås Stift
Olbergavägen 15
734 92 Hallstahammar

28. Johanna Ring
Sälje 306
785 44 Dala-Floda

29. Nils Viktor Henrik Ring
Portalgatan 56
754 18 Uppsala

30. Lennart Seljemark
Nysätravägen 13
131 33 Nacka

31. Stig Anders Uddeback
Vivelvägen 35 A
125 33 Älvsjö

32. Ingrid Birgitta Varg-Karlsson
Spånvägen 6
771 42 Ludvika

SAKEN

Anläggningsförrättning för omprövning av Sälje ga:2 i Gagnefs kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen undanröjer mark- och miljödomstolens dom samt Lantmäteriets beslut den 7 oktober 2016 (ärendenr W1544) och visar ärendet åter till Lantmäteriet för fortsatt handläggning i enlighet med vad som anförs i skälen till denna dom.

YRKANDEN M.M. I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

G A, B E, I E, A-L L, L L, P L och **G P** (klagandena) har yrkat att Mark- och miljö-överdomstolen ska ändra mark- och miljödomstolens dom och att fastigheten Moje 26:23:s andelstal ska bestämmas i enlighet med Lantmäteriets beslut, dvs. till 30 750. Alternativt har de gjort gällande att fastigheten Myrholmen 1:44 bör anslutas till Sälje ga:2 och att en skälig andel av Moje 26:23:s andelstal ska övertas av Myrholmen 1:44.

Bullerforsens Kraft Aktiebolag (Bullerforsen) och **Fortum Sverige AB** (Fortum) har motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens dom.

Övriga motparter har avstått från att yttra sig.

Mark- och miljööverdomstolen har inhämtat remissyttrande från **Lantmäteriet**.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Klagandena har anfört att de står fast vid de synpunkter som de tidigare har framfört och förklarat att de vidhåller att andelstalet ska bestämmas enligt 15 § anläggningslagen (1973:1149), som också Lantmäteriet har konstaterat i sitt remissyttrande till Mark- och miljööverdomstolen. De har angående Myrholmen 1:44 framhållit att fastigheten tidigare ägdes av Stora Kopparbergs Bergslags AB, som senare avyttrade hela kraftverksamheten till Fortum. Långt senare såldes nätverksamheten till Ellevio AB utan att någon överenskommelse träffats om skyldighet att delta i kostnaden för vägunderhållet i Sälje ga:2. Ellevio AB har på Myrholmen 1:44 ett ställverk och nyttjar vägen dit samt ytterligare vägavsnitt inom Sälje ga:2 för underhåll av kraftledningen upp till höjd med Ringforsen, söder om Sälje by. Sakägarna hade under den pågående förrättningen hos Lantmäteriet inte någon kännedom om dessa förhållanden och har inte haft någon möjlighet eller anledning att inom överklagandetiden framföra några åsikter i dessa avseenden. Den ursprungliga anläggningsförrättningen 1997 avslutades utan överklaganden och kraftbolagets dåvande ägare Stora Kopparbergs

Bergslags AB, liksom alla enskilda, accepterade helt de av Lantmäteriet beräknade andelstalen. Samma princip bör även fortsättningsvis gälla.

Bullerforsen har hänvisat till vad bolaget har anfört tidigare och tillagt följande. Mockfjärds kraftverk är beläget på fastigheten Moje 26:23 som ägs av Bullerforsen. Fortum är delägare i Bullerforsen. Ellevio AB, som äger fastigheten Myrholmen 1:44, där ställverket är beläget, ingår inte i Fortum-koncernen. Myrholmen 1:44 ingår inte i gemensamhetsanläggningen och Ellevio AB har inte rätt att använda vägen. Verksamheten på Myrholmen 1:44 ska inte beaktas när andelstalet för Moje 26:23 bestäms. Tonkilometermetoden bör användas för att beräkna andelstal även för fastigheter som inte faller in under de vanliga schablonerna i Lantmäteriets rekommendationer, så kallade specialberäkningar, och andelstalen ska grunda sig på förutsägbara transporter. Bullerforsen står fast vid att endast de transporter som omfattar tillsyn, drift och underhåll avseende Mockfjärds kraftstation är förutsebara och ska ligga till grund för beräkning av andelstalet för Moje 26:23. De arbeten som föranleds av projekt vid Mockfjärds kraftstation är i dag inte kända för Bullerforsen och bör därmed anses som oförutsedda transporter.

REMISSYTTRANDE I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Lantmäteriet har i remissyttrande till Mark- och miljööverdomstolen anfört sammanfattningsvis följande. Tonkilometermetoden bör användas för att beräkna andelstal även för fastigheter med stor variation i nyttjandet normalår gentemot toppår. Andelstalet bör baseras på en genomsnittlig användning och alla former av förutsebara transporter bör tas med vid denna beräkning. Inte endast de transporter som uppkommer vid tillsyn och drift av anläggningen på fastigheten, utan även alla transporter som uppkommer vid planerat och förväntat underhåll ska ingå i beräkningen av andelstalen. Lantmäteriet bedömer att nackdelarna med en ändring av principerna för andelstal, som innebär att andelstalet sätts efter en ”basbelastning” med följderna att föreningen hänvisas till att kräva ersättning enligt 48 a § anläggningslagen vid högre belastning, skulle vara så pass stora att ändringen sannolikt skulle strida mot reglerna i 35 § andra stycket anläggningslagen. I lantmäteriakten från 1997, då Sälje ga:2 bildades, gjordes bedömningen att Moje 26:23 alstrade trafik motsvarande 15 000 ton/år. Det

framgår inte av lantmäterihandlingen vad denna siffra grundar sig på. Det är möjligt att det gjordes någon form av uppskattning av den trafik fastigheten alstrade vid denna tidpunkt, men det kan också röra sig om någon form av direktuppskattning för att andelstalet skulle motsvara ett visst, av parterna ansett som skäligt, procenttal. Oavsett vilket framstår denna siffra som alltför hög för dagens förhållanden utifrån de uppgifter som är tillgängliga i målet. Det andelstal som Bullerforsen har uppgett, och som mark- och miljödomstolen har godtagit – 1 625 tonkm/år – kan säkert motsvara den trafikmängd som den dagliga driften medför. Däremot tar andelstalet inte hänsyn till planerat underhåll eller fastighetens behov av en högre vägstandard än för skogsbilvägar i allmänhet. När det gäller det planerade underhållet har inte tillräckligt material presenterats för att kunna göra en regelrätt beräkning. Därför får en skälighetsuppskattning göras. Den uppskattning Mark- och miljööverdomstolen gjort i mål nr F 2344-16 (Västra Utsjö) kan tjäna som modell. Domstolen fann det skäligt att fastställa kraftverksfastighetens andelstal till 700 tonkm/år, vilket motsvarar ett fritidsboende. På motsvarande sätt skulle trafikallstringen på Moje 26:23 kunna uppskattas till 1 400 ton/år vilket ger ett andelstal på $(1\,400\text{ ton/år} * 2,05\text{ km}) = 2\,870\text{ tonkm/år}$.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Efter det att handläggningen av målet har påbörjats har en av Mark- och miljööverdomstolens lagfarna ledamöter fått förhinder. Handläggningen av målet har därför fortsatt med tre ledamöter (2 kap. 10 första stycket lagen [2010:921] om mark- och miljödomstolar).

Vid den ursprungliga anläggningsförrättningen 1997 avseende Sälje ga:2 bestämdes andelstalet för Moje 26:23 till 30 750, beräknat med ledning av tonkilometermetoden och med utgångspunkt i en trafikmängd om 15 000 ton/år samt en väglängd om 2,05 km. Den nu aktuella förrättningen föranleddes av en ansökan om omprövning från Sälje-Borghedens samfällighetsförening med anledning av de förändringar som skett i fastighetsindelningen på grund av omarronderingen i Dala-Floda, vilken inte berörde Moje 26:23. Bullerforsen framförde synpunkter i fråga om andelstalet för Moje 26:23 till Lantmäteriet först samma dag som Lantmäteriet fattade beslut i ärendet, dvs. den

7 oktober 2016. Lantmäteriets beslut innebar inte någon ändring av andelstalet för Moje 26:23, vilket därmed angavs till 30 750 i den beslutade andelstalslängden.

Bullerforsen anförde i överklagandet till mark- och miljödomstolen att förhållandena hade ändrats sedan 1997; 1997 var personal stationerad vid Mockfjärds kraftstation, vilket inte är fallet nu. Detta innebär enligt Bullerforsen att bolaget utnyttjar Sälje ga:2 i avsevärt mindre grad än tidigare. Tillsyn, drift och underhåll av kraftstationen för- anleder enligt Bullerforsen numera besök dit två gånger per vecka med personbil och en gång per månad med lastbil.

Mark- och miljödomstolen fann – som Bullerforsen gjort gällande – att de kostnader som kunde uppkomma till följd av tillfälligt ökad användning inte skulle beräknas enligt 15 § anläggningslagen utan fick hanteras från fall till fall i enlighet med 48 a § samma lag, dvs. genom överenskommelse parterna emellan alternativt prövning vid mark- och miljödomstolen. Mark- och miljödomstolen ändrade därmed andelstalet för Moje 26:23 till 1 625 i enlighet med Bullerforsens beräkning.

Mark- och miljööverdomstolen gör avseende andelstalet för Moje 26:23 följande be-
dömning. Grunderna för fördelning av kostnaderna för utförande och drift av gemen-
samhetsanläggning regleras i 15 § anläggningslagen. Andelstal bestäms efter vad som
är skäligt; för utförande främst med hänsyn till fastighetens nytta av anläggningen och
för drift främst med hänsyn till den omfattning i vilken fastigheten beräknas använda
anläggningen. Av 48 a § andra stycket anläggningslagen följer att om en fastighet som
deltar i en gemensamhetsanläggning som avser väg, tillfälligt använder anläggningen i
väsentligt större omfattning än som får anses svara mot fastighetens andelstal för
driftskostnaderna, är fastighetens ägare skyldig att till samfälligheten utge skälig
ersättning för de kostnader som uppkommer till följd av den ändrade användningen.

Den metod som enligt praxis används vid bestämning av andelstal för vägar är tonkilo-
metermetoden (se Lantmäteriets rekommendationer 2010-08-18 ”Underlag för tillämp-
ning av tonkilometermetoden”, dnr 401/2010-2025). Enligt denna metod bestäms an-
delstalet för drift och underhåll av väg som en produkt av trafikmängden från fastig-
heten och den utnyttjade väglängden. För vissa typer av fastigheter, såsom jordbruks-,

skogsbruks- och hästfastigheter finns schablonvärden framtagna. För anläggningsfastigheter anförs i rekommendationerna att beräkningarna som regel måste göras från fall till fall.

Enligt Mark- och miljööverdomstolen kan det inte anses rimligt att, som mark- och miljödomstolen har gjort, bortse från perioder då trafiken till och från kraftstationen är omfattande. Vidare måste hänsyn tas till att vägen dit behöver underhållas och skötas även när det inte innebär mer omfattande arbeten. Mark- och miljööverdomstolen instämmer således i Lantmäteriets uppfattning att alla former av förutsebara transporter måste räknas in vid fastställande av andelstalet och att en genomsnittlig beräkning måste göras. Projekt vid kraftstationen beslutas i god tid innan de påbörjas och vägbelastningen bör därmed kunna förutses viss tid i förväg. Sådant utnyttjade är därmed att betrakta som förutsebart. Mark- och miljööverdomstolen delar Lantmäteriets bedömning att det generellt sett inte är lämpligt att reglera tillfälligt ökad användning av vägen genom att tillämpa 48 a § anläggningslagen.

Lantmäteriet har för bestämmande av andelstalet hänvisat till Mark- och miljööverdomstolens avgörande den 14 februari 2017 i mål nr F 2344-16. När det gäller det avgörandet finns det skäl att framhålla att målet rörde en mindre regleringsdamm utan kraftverk, vilket alltså inte är fallet här. Mot den bakgrunden och med hänsyn till att det i detta fall dessutom är fråga om ett relativt stort kraftverk anser Mark- och miljööverdomstolen att andelstalet inte, som i det nyss nämnda målet, kan bestämmas med utgångspunkt i ett nyttjade motsvarande en fritidsfastighet.

I sitt remissyttrande har Lantmäteriet framhållit att det inte framgår varför fastigheten Moje 26:23 vid samfällighetens bildande 1997 åsattes andelstal med utgångspunkt i en trafikmängd om 15 000 ton/år men att andelstalet, oavsett bakgrund, framstår som för högt. Mark- och miljööverdomstolen anser att underlaget inte kan grunda någon säker slutsats om vilket andelstal fastigheten Moje 26:23 ska åsättas. I det sagda ligger att det inte heller går att uttala sig om huruvida det tidigare andelstalet är för högt. Utredningen av detta bör lämpligen ske hos Lantmäteriet vid en ny förrättning. Vid bedömningen av andelstalet ska – som nyss angetts – samtliga förutsebara transporter be-

aktas, dvs. även sådana mer omfattande transporter som föranleds av större underhållsarbeten på anläggningen. Därtill kommer fastighetens behov av en högre vägstandard än för skogsbilvägar i allmänhet. Vidare bör det ankomma på Bullerforsen i egenskap av ägare av Moje 26:23 att lägga fram de omständigheter som utgör grund för att den tidigare accepterade utgångspunkten om en trafikmängd om 15 000 ton/år inte längre gör sig gällande.

Klagandena har i det sammanhanget, här liksom i mark- och miljödomstolen, anfört att de inte förrän i mark- och miljödomstolen fick klart för sig att ägarsambandet till fastigheterna Moje 26:23 (där kraftverket är beläget) och Myrholmen 1:44 (där ställverket är beläget) hade upplösts. Enligt deras uppfattning bestämdes andelstalet för Moje 26:23 ursprungligen med utgångspunkt i nyttjandet av vägen för elproduktionsverksamheten som sådan, dvs. med beaktande av de transporter som krävs för verksamheten vid kraftverket och vid ställverket sammantaget. För det fall andelstalet för Moje 26:23 fortsättningsvis ska bestämmas enbart med beaktande av verksamheten vid kraftverket, bör enligt klagandena, en skälig andel påföras Myrholmen 1:44 med anledning av verksamheten vid ställverket.

Mark- och miljödomstolen har inte tagit ställning till denna fråga eftersom mark- och miljödomstolen har ansett att förrättningen överklagats endast såvitt avser beslutet om andelstal för fastigheten Moje 26:23.

Även i detta avseende gör Mark- och miljööverdomstolen en annan bedömning än mark- och miljödomstolen. Övriga delägare i gemensamhetsanläggningen hade inte anledning att överklaga Lantmäteriets beslut i fråga om andelstalet för Moje 26:23, vilket alltså inte ändrades genom Lantmäteriets beslut. Omprövningen föranleddes inte av omständigheter hänförliga till elproduktionsverksamheten och det fanns därför inte heller någon anledning för övriga delägare att väcka den frågan redan vid förrättningen.

Enligt Mark- och miljööverdomstolens mening var klagandena därför oförhindrade att i mark- och miljödomstolen, med anledning av Bullerforsens överklagande, göra invändning och få prövat om andelstalet för Moje 26:23 ursprungligen bestämts med

utgångspunkt i verksamheten vid såväl kraftverket som ställverket och, om så var fallet, hur detta i så fall skulle beaktas fortsättningsvis. Det kan för övrigt framhållas att Bullerforsen i mark- och miljödomstolen yrkade att beslutet såvitt avsåg andelstalslängden skulle upphävas och ärendet återförvisas till Lantmäteriet för ny handläggning, inte att mark- och miljödomstolen själv skulle bestämma andelstalet.

Med hänsyn till detta ska Lantmäteriets beslut undanröjas i dess helhet. Det får således ankomma på Lantmäteriet att vid den nya förrättningen också pröva yrkandet om fastigheten Myrholmen 1:44 ska anslutas till gemensamhetsanläggningen och påföras andelstal.

Sammanfattningsvis ska därmed mark- och miljödomstolens dom och Lantmäteriets beslut undanröjas och ärendet lämnas åter till Lantmäteriet för fortsatt handläggning i enlighet med det anförda.

Avgörandet får enligt 5 kap. 5 § lagen om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsrådet Margaretha Gistorp, tekniska rådet Jan Gustafsson och hovrättsrådet Ulf Wickström, referent.

Föredragande har varit Liselotte Haraldsson.

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2018-01-25
meddelad i
Nacka strand

Mål nr F 6339-17

KLAGANDE

Bullerforsens Kraft AB, 556036-4514 *Moje 26:23*
115 77 Stockholm

MOTPARTER

1. Klas G A *Holsåker 36:2*
Ingridsgården *Svedjebyn 3:10*
785 44 Dala-Floda

2. A-K A *Sälje 19:4, 1/4*
Lissforsvägen 34
785 44 Dala-Floda

3. L B C A *Högberget 1:9, 1/2*
Västeråkersvägen 22
785 43 Mockfjärd

4. M A *Sälje 19:4, 1/4*
Karl Martins väg 12 lgh 1101
185 33 Vaxholm

5. O H A *Högberget 1:9, 1/2*
Saresgatan 37
784 40 Borlänge

6. S B *Gårda 7:15*
Borgsheden 304
785 43 Mockfjärd

7. N H B *Forsgärdet 7:9, 1/2*
Nedre Krondiksvägen 2
791 61 Falun

8. B E *Sälje 28:30*
Hagvägen 50
785 44 Dala-Floda

9. I E *Sälje 28:31*
Nordanbyvägen 29
785 43 Mockfjärd

Dok.Id 528364

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1104 131 26 Nacka strand	Augustendalsvägen 20	08-561 656 30 E-post: mmd.nacka.avdelning3@dom.se www.nackatingsratt.domstol.se	08-561 657 99	måndag – fredag 08:00–16:30

10. M A P E *Sälje 21:15*
Hallonvägen 5
785 42 Mockfjärd
11. Fortum Sverige AB, 556006-8230 *Sälje 13:6*
Fortum Service AB
115 77 Stockholm
- Ombud: P S c/o
Fortum Sverige AB
Generation Devison
Box 2087
650 02 Karlstad
12. E M L H *Borgsheden 1:6, ½*
Borgsheden 300
785 43 Mockfjärd
13. T J H *Rista 2:11*
Borgsheden 156
785 43 Mockfjärd
14. M J *Hagen 195:4*
Sälje 222
785 44 Dala-Floda
15. O J *Flodajorden 2:5*
Borgsheden 305
785 43 Mockfjärd
16. T K *Forsgärdet 7:9, ½*
Buffervägen 32
785 60 Djurås
17. E M L *Borgsheden 2:7, ½*
Resarns Gattu 8
785 43 Mockfjärd
18. A-L L *Syrholen 10:46*
Holgattu 10
785 43 Mockfjärd
19. Lars Erik Lindvall *Sälje 21:24*
Långgattu 42
781 95 Borlänge

20. Per Ola Lindvall
Promenaden 19 lgh 1302
791 30 Falun	<i>Sälje 21:25</i>
21. E L
Svenssons gattu 3
785 43 Mockfjärd	<i>Högberget 2:7</i>
22. J R N
Borgsheden 300
785 43 Mockfjärd	<i>Borgsheden 1:6, ½</i>
23. Hans Nord
Borgsheden 303
785 43 Mockfjärd	<i>Borgsheden 8:6</i>
24. Lasse Oksanen
Lillstup 3001
785 43 Mockfjärd	<i>Gräv 34:4, ½</i>
25. Päivi Oksanen
Lillstup 3001
785 43 Mockfjärd	<i>Gräv 34:4, ½</i>
26. Börje Olof Olsson
Sälje 214
785 44 Dala-Floda	<i>Bäckbyn 1:14, ½</i>
<i>Sälje 2:18, ½</i>
27. Karin Olsson
Sälje 214
785 44 Dala-Floda	<i>Bäckbyn 1:14, ½</i>
<i>Sälje 2:18, ½</i>
28. Sören Olsson
Allfarvägen 85 B lgh 1001
784 42 Borlänge	<i>Sälje 27:2</i>
29. Ingrid Birgitta Pers
Björntängsvägen 20
785 43 Mockfjärd	<i>Högsveden 5:37, ½</i>
30. Nils Börje Pers
Borgsheden 301
785 43 Mockfjärd	<i>Borgsheden 1:2</i>
31. Rolf G P
Björntängsvägen 20
785 43 Mockfjärd	<i>Borgsheden 1:11</i>
<i>Högsveden 5:37, ½</i>

32. Erik Tomas Persson *Borgsheden 2:7, ½*
Tallåsvägen 5
691 32 Karlskoga
33. Prästlönetillgångar i Västerås stift *Gagnefs Prästgård 1:1*
Olbergavägen 15
734 92 Hallstahammar
34. Johanna Ring *Sälje 30:1, ½*
Sälje 306
785 44 Dala-Floda
35. Nils Viktor Henrik Ring *Sälje 30:1, ½*
Portalgatan 56 lgh 1002
754 18 Uppsala
36. Lennart Seljemark *Sälje 39:2*
Nysätravägen 13
131 33 Nacka
37. Klockar Märta Kristina Uddeback *Hovänget 33:1*
Frövigatan 6 lgh 1001
124 70 Bandhagen
38. Ingrid Birgitta Varg-Karlsson *Sälje 19:4, ½*
Spånvägen 6
771 42 Ludvika

ÖVERKLAGAT BESLUT

Lantmäteriets beslut om andelstal i ärende nr W1544

SAKEN

Anläggningsförrättning för omprövning av Sälje ga:2 i Gagnefs kommun

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen ändrar beslutet om andelstal endast på det sättet att andelstalet för Moje 26:23 ändras från 30750 till 1625.

BAKGRUND

Sälje Borgshedens samfällighetsförening ansökte i januari 2015 om omprövning av Sälje ga:2 i Gagnefs kommun; en gemensamhetsanläggning med ändamålet väg. Lantmäteriet, (LM), fattade i samband med förrättningens avslutande den 7 oktober 2016 beslut bl.a. om ändring av gemensamhetsanläggningen och om ändring av andelstalen för fördelning av kostnaderna för gemensamhetsanläggningens utförande och drift. Bullerforsens Kraft AB (Bullerforsen) äger fastigheten Moje 26:23, som deltar i gemensamhetsanläggningen. Bullerforsen överklagade LM:s beslut om andelstal till mark- och miljödomstolen, som avlog överklagandet. Bullerforsen överklagade sedan det avgörandet till Mark- och miljööverdomstolen, (MÖD), som undanröjde mark- och miljödomstolens dom och återförvisade målet till mark- och miljödomstolen för fortsatt behandling.

MÖD:s skäl för återförvisandet var att mark- och miljödomstolen hade tagit upp samfällighetsföreningen som sakägare istället för ägarna av delägarfastigheterna, trots att det handlade om rättigheter och skyldigheter delägarna emellan och en samfällighetsförening inte är behörig att företräda delägarna i en sådan fråga (MÖD hänvisade till NJA 2008 s.765). Ett ytterligare skäl var att mark- och miljödomstolen inte hade hållit sammanträde trots att det i den rådande situationen i det aktuella fallet inte hade stått klart att ett sammanträde inte hade haft någon funktion att fylla.

YRKANDE

Bullerforsen har yrkat att mark- och miljödomstolen ska undanröja beslutet om andelstal och återförvisa detta till LM för ny handläggning.

Motparterna, dvs. övriga i gemensamhetsanläggningen deltagande fastigheters ägare (närmare 40 st), har givits möjlighet att yttra sig i det nu föreliggande målet. Sex av dem, L L , G P, G A, Sören Olsson, Peter Eriksson och B E, har motsatt sig ändring av LM:s beslut, medan Fortum Sverige AB meddelat sig ha samma uppfattning som Bullerforsen. Tomas Persson har uppgett att han inte har några synpunkter. Övriga har inte lämnat några synpunkter.

UTVECKLING AV TALAN

Bullerforsen har till stöd för sitt yrkande anfört bl.a. följande.

Mockfjärds kraftstation, belägen på fastigheten Moje 26:23, har i LM:s beslut åsatts ett andelstal om 30 750. Andelstalet är beräknat genom tonkilometermetoden, 15 000 ton/enhet och år gånger väglängden 2,05 km. LM har beräknat detta andelstal utifrån de förhållanden som rådde år 1997.

Bullerforsen räknar idag med att kraftstationen besöks 2 gånger per vecka med personbil och 1 gång i månaden med lastbil. Detta resulterar enligt beräkning med tonkilometermetoden i ett andelstal om 1625.

Besök med personbil:

$52 \text{ veckor} * 1,5 \text{ ton} * 4 \text{ resor (2 ggr/ToR)} * 2,05 \text{ km} \approx 640 \text{ tonkm/år}$

Besök med lastbil:

$12 \text{ månader} * 20 \text{ ton} * 2 \text{ resor (1 ggr/ToR)} * 2,05 \text{ km} \approx 985 \text{ tonkm/år}$

Bullerforsens uppfattning är att LM:s beslut ej tar hänsyn till den nytta som fastigheten har av anläggningen (15 § anläggningslagen [1973:1149], AL) och att LM brustit i sitt sätt att rådgöra med berörda sakägare enligt vad som enligt lag åligger myndigheten (21 § AL).

Bullerforsen hade inte tagit del av förslag till andelstalslängd förrän den 7 oktober 2016 då handlingarna kom bolaget till handa och bolaget skickade in delgivningskvitto. Bullerforsen agerade direkt och kontakt togs per telefon med ansvarig lantmätare i ärendet eftersom sammanträde var planerat att genomföras samma dag. Därefter skedde mejlkorrespondens.

Bullerforsen framförde till lantmätaren med vilken besöksfrekvens gemensamhetsanläggningen nyttjas av bolaget. Trots detta fattade LM beslut på sammanträdet utan att ta hänsyn till inledd dialog eller till de uppgifter bolaget skickat till lantmätaren.

Beslut i ärendet hade inte behövt fattas på sammanträdet då det inte finns något krav som föreligger att så verkställs. Enligt Bullerforsen borde lantmätaren försäkrat sig om att han tagit del av de uppgifter som inkommit från bolaget och därmed fattat ett beslut utifrån faktiska förhållanden som bolaget tydligt meddelat i dialog med lantmätaren.

I dom F 6507-16 framgår det att Sälje Borghedens samfällighetsförening framfört yttrande så som förvaltare av gemensamhetsanläggningen Gagnef Sälje ga:2. Av samfällighetsföreningens yttrande framgår det tydligt att man blandar ihop två olika verksamheter och tolkar det som att Bullerforsens Kraft Aktiebolag även skall stå kostnader som föränleds av Ellevio AB.

Ellevio AB såsom ägare till ställverksfastigheten Gagnef Myrholen 1:44 genomför under åren 2017-2018 ombyggnation av sitt ställverk beläget på fastigheten. Fastigheten Gagnef Myrholen 1:44 har inte andelstal i Gagnef Sälje ga:2 och har således ingen rätt att nyttja vägen. Särskild överenskommelse kan dock ha träffats mellan samfällighetsföreningen och Ellevio AB för tillfälligt nyttjande av vägen vilket inte ska blandas ihop med denna anläggningsförrättning.

Bullerforsen har således inget att göra med Ellevio AB:s trafikbelastning på vägen ingående i gemensamhetsanläggningen Sälje ga:2 då ställverket i sin helhet är beläget på fastigheten Myrholen 1:44 och inte på Bullerforsens fastighet Moje 26:23, såsom samfälligheten framhåller.

Motparterna har till stöd för sina inställningar anfört bl.a. följande.

L L , G P, G A, Sören Olsson, Peter Eriksson och B E har gemensamt framfört följande. Tidigare har ägarna till anläggningarna på Gagnef Moje 26:23 krävt en högre vägstandard än för skogsvägar i allmänhet och detta medför ökade underhållskostnader på Gagnef Sälje ga:2. Utgående underhållsbidrag för "åretruntstandard" på vägen till kraftverket täcks inte av nu beviljade bidrag. Vattenkraftverket ägs av Bullerforsens kraft AB och utnyttjandet av anläggningen sker från fastighet Gagnef Moje 26:23. Ställverket som ägs av Ellevio nyttjas även det via Gagnef Moje 26:23. När det

gäller trafiken så sker det daglig trafik till vattenkraftverket och ställverket via Sälje ga:2 enligt uppgift från de boende vid vägen. Just nu pågår det ett större anläggningsjobb på ställverket. Det jobbet kommer att pågå hela år 2017 och det kommer enligt uppgift att vara klart under år 2018. Detta gör att vägen nu används betydligt mer än vad nuvarande tonkilometermetod kommit fram till. Det är nu väldigt mycket trafik till fastigheten Gagnef Moje 26:23. Trafik väl i nivå med vad nuvarande tonkilometer anger. Överklagandet beskriver inte hela användningen av fastigheten Gagnef Moje 26:23. Den beskriver bara vattenkraftverket och ger därmed en felaktig bild av användandet. Ägarna till Gagnef Moje 26:23 har tidigare krävt en högre vägstandard än för skogsvägar i allmänhet och detta medför ökade underhållskostnader på Gagnef Sälje ga:2.

G A har tillagt bl.a. följande. Trafikmängden från den tidigare andelstalsberäkningen har räknats upp med 20 procent för alla sakägare, utom för Bullerforsen där trafikmängden beräknats utan uppräknning, vilket flera sakägare starkt ifrågasatt. Bullerforsen påpekar i sitt överklagande att ställverksfastigheten, Myrholen 1:44 tillhörig Ellevio AB, inte ingår i gemensamhetsanläggningen Sälje ga:2 och följaktligen saknar rätt att nyttja aktuella vägar. Avyttringen av elnätet från Kraftbolaget till Ellevio genomfördes enligt uppgift år 2015 och frågan om fördelning av andelstal dem emellan i ga:2 borde i samband därmed varit inskriven i avtal. Alla intressenter som mer eller mindre nyttjar vägarna i ga:2 ska ingå med relevant andelstal, vilket även gäller Ellevio AB. Förutom ställverket har Ellevio även en kraftledning, från ställverket till i höjd med Ringforsen söder om Sälje by. Ledningen har stor nytta av i Sälje ga:2 ingående vägar, som på två platser korsar kraftledningsgatan, vilket i hög grad underlättar underhållsarbetet då ledningsgatan ofta är föremål för bl.a ungskogsröjning. LM:s beräkning av andelstal är utförd på ett tillfredsställande sätt, med undantag av att Ellevio AB ska ingå med skälig andel av det andelstal som beräknats för Bullerforsen.

G P har tillagt följande. De som bor på Borgsheden och längs Lillstupvägen har noterat att det under större delen av året varit stor trafik av arbetsfordon och personbilar på vägen Gagnef Sälje ga:2. Det är svårt att avgöra om de åker till Moje 26:23 eller Myrholen 1:44. Vid ett flertal tillfällen har en skylt satts upp vid infarten

till Lillstupvägen där det står att bron över kraftverksdammen är avstängd på grund av arbete på dammen. Det andelstal som LM åsatt Bullerforsen ska fastställas eftersom dess trafikmängd varierar stort beroende på vilka arbeten som pågår vid kraftverket.

L L har tillagt följande. Det andelstal som LM åsatt Bullerforsen ska fastställas. Bullerforsens egen beräkning av andelstal är fullständigt orimlig för en fastighet på vilken det finns ett vattenkraftverk. Vattenkraftsägaren har att ta hänsyn till allmänna intressen. Det är deras uppgift att följa de specifika villkor och bestämmelser som gäller för vattenkraftverk. I den uppgiften ingår att upprätthålla skydd för människors hälsa och för miljön. Det ligger därför i Bullerforsens intresse att ha en säker och bra vägförbindelse till vattenkraftverket som tillåter snabbast möjliga framkomlighet vid risk för dammbrott eller annan typ av olycka vid vattenkraftverket. Dessa specifika hänsyn som vattenkraftverk kräver ska inte belasta övriga delägare i Sälje ga:2.

DOMSKÄL

Med stöd av 16 kap. 8 § fastighetsbildningslagen (1970:988), FBL, avgör mark- och miljödomstolen målet utan att hålla sammanträde. Parterna har slutfört sin talan i skrift efter vederbörlig skriftväxling. Det framstår som klart att ett sammanträde i rådande situation inte skulle ha någon funktion att fylla.

Det har framkommit att de upplysningar om förutsättningar för det överklagade beslutet om andelstal, vilka Bullerforsen nu lagt fram, inte funnits i underlaget för LM:s beslut. Mark- och miljödomstolen gör i det följande, med utgångspunkt i den med dessa upplysningar kompletterade bilden av förutsättningarna, en egen bedömning av vilket andelstal som bör åsättas Bullerforsens fastighet Moje 26:23.

I förarbetena till AL har departementschefen uttalat att schematiska beräkningsgrunder bör tillämpas (prop. 1973:160, sid 219 ö). Beräkningen bör avse respektive fastighets användning utifrån sitt ändamål och de stadigvarande förhållanden som sammanhänger med denna (a. prop. sid 215 y). Hänsyn ska inte tas till mer eller mindre tillfälligt eller personligt begagnande av anläggningen (a. prop. sid. 215).

Mark- och miljödomstolen konstaterar att den s.k. tonkilometermetoden är vedertagen som en sådan schematisk beräkningsgrund sedan många år och är mycket vanligt förekommande i hela landet. Det har enligt domstolens uppfattning varit riktigt av LM att använda denna som grund för det nu överklagade beslutet, eftersom den ger skäliga resultat på ett enkelt sätt, både som allmän princip och tillämpad i det aktuella fallet. Att använda schabloner på det sätt som metoden avser och för vars tillämpning Lantmäteriets division fastighetsbildning, enheten för fastighetsrätt utgivit rekommendationer den 18 augusti 2010 (Lantmäteriets dnr 401/2010-2025), motsvarar de krav på långsiktigt perspektiv och schablonmässig enkelhet som enligt domstolen bör ställas. För andelstal bör stor vikt läggas vid dels skälighet i ett långsiktigt perspektiv, dels schablonmässig enkelhet vad gäller principerna. Detta förenklar under den fortlöpande förvaltningen, särskilt beträffande de överväganden som i framtiden kan uppkomma kring huruvida förändrade förhållanden gjort det aktuellt att ändra andelstal.

Mark- och miljödomstolen anser således att, vid skälighetsbedömningarna av respektive fastighets långsiktiga nytta och framtida användning av anläggningen, behovet av enkelhet i principerna ska ha företräde framför detaljer om hur mycket trafik som just nu och tidigare behövts för respektive – och i vissa fall tillfälliga – ändamål. LM:s tillämpade principiella schablonnormer bör därför stå fast, men hänsyn bör därtill tas till de upplysningar Bullerforsen nu lagt fram och LM inte haft tillgång till vid beslutstillfället.

Domstolen finner inte anledning att betvivla de upplysningar Bullerforsen lämnat, vilka bolaget angivit som grund för sitt yrkande om andelstalet 1625 för Moje 26:23 (se under rubriken Utveckling av talan ovan). Domstolen finner inte heller skäl att betvivla de upplysningar vissa motparter lämnat om en tillfälligt hög trafikbelastning på vägen pga. vissa just nu pågående anläggningsarbeten och att en betydande andel av denna är hänförlig till Myrholen 1:44. Mark- och miljödomstolens bedömning är, mot bakgrund av vad domstolen anfört ovan om att andelstal ska vara schablonmässiga och långsiktiga, att den långsiktigt löpande planerade verksamheten på Moje 26:23 rimligen kan antas ge en nytta och användning av Sälje ga:2 motsvarande andelstalet 1625. Kraftverksverksamhetens karaktär gör det

troligt att det vid enstaka tillfällen i framtiden kommer att uppstå behov att använda anläggningen i väsentligt större omfattning än som kan anses svara mot fastighetens andelstal. Emellertid varken kan eller bör de kostnader som kommer att uppkomma till följd av tillfälligt ökad användning vid sådana tillfällen beräknas i förväg till underlag för andelstalet enligt 15 § AL, utan får istället hanteras från fall till fall i enlighet med 48 a § AL, dvs. med överenskommelse parterna emellan alternativt prövning vid mark- och miljödomstolen. Andelstalet för Moje 26:23 ska därför nu ändras från 30750 till 1625.

Det kan noteras att det, i samband med att motparterna angivit sin inställning till Bullerforsens överklagande, har framkommit synpunkter på att Ellevio AB:s fastighet Myrholen 1:44 hade bort anslutas till gemensamhetsanläggningen och därvid påförts en del av det andelstal som LM hade påfört Moje 26:23. Det är emellertid ingen som inom överklagandetiden klagat på anläggningsbeslutet i vilket LM fastslagit vilka fastigheter som ska vara deltagande i gemensamhetsanläggningen, varför domstolen inte kan ta upp en eventuell ändring av deltagarkretsen till prövning. Domstolen har endast att överpröva det överklagade beslutet om andelstal, såvitt avser andelen för Moje 26:23 i anläggningssamfällighetens kostnader för utförande och drift av gemensamhetsanläggningen Sälje ga:2.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Se bilaga (DV 427). Ett överklagande kan ske senast den 15 februari 2018.
Prövningstillstånd krävs.

Peter Winge

Björn Rossipal

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Peter Winge och tekniska rådet Björn Rossipal.